

کواریکی مانگانه ی مندالنه له دهزگای
 روشنیری شهفه قه دهردهچیتا
 پوئمه نی ۶ تا ۹ سالان

پهروم

منارانی

باوه گور گور
باوه گور گور
باوه گور گور
باوه گور گور

ژماره

U.

ئەیلول

۲۰۰۹

خاوه ئىمىتياز

بەدران نەحمەد حەبیب

بەرزىسى نەجمەنى كارگىرى

نەحمەد تاقانە

سەرنووسىيار

مەحمەد سەئىد زەنگە

راوئىزكار

زىواس نەحمەد

بەرزىو بەرزى كۆنەرى و نەخشە سازى

يەرۆەر

نىگار

كۆران قادر

نەجات شوانى

بۆتەمەنى ۶ تا ۹ سالان

منارانی

باوه گور گور

لە دەزگای روژنەبیری شەفەق دەردەچیت

ناونیشان :

کوردستان - کەرکووک

خولگەى ئەحمەدى خانى

سەرنووسىيار

hamatal_z@yahoo.com

07701310542

07701492911

3

ٲازيزه ڪانم....

ٲيسٽاش يه ڪم رڙي ڪار ڪردنم له ڪوواره خنجيله ڪه تانم له بيره ، ٲيش ڇهند ساليڪ ، وه ڪ
هاو ڪاريڪ ڪارم بو ده ڪردن و جار به جار ، وينه م بو بابه ته شيرينه ڪاني باوه گور گور ده ڪيشاو
ٲيوه ٲازيزم دلخوش ده ڪرد . به لام ٲهوه ٲيوه ٲازيز نايزانن ! ڪه من وه ڪو ٲيوه بووم ، ٲهوسا
به ڇاڪي نه مده زاني ڇون وينه بڪيشم بو ٲيوه ٲوشه ويست .

وينه ڪيشانم ورده ورده له گهل ٲيوه دا بچوڪ ده بوونه وه و تابو به هاوري
مانگانه تان و ، ٲهونده خوشي ده وين ، ڪه ٲيدي ڪم جار ڪاتي ٲهوه م هه يه
وينه بو گه وره ڪان بڪيشم ڪه ڪاري سه ره ڪي خومه . ڪاتيڪيش
ديزائني رووپه ره ڪاني ڪوواره ڪم گرته ٲهستو ته نها شتيڪم مه به ست بوو ،
ٲهويش ٲهوه بوو ڪه ٲيوه ٲيده خوشه ويست شايسته ي ڪووا ريڪي
جوانتر و رهنگا ورهنگترن ، هاوشيوه ي جواني ٲيوه .

هاورٲتان

ٲه ٲه ٲه

سابوون

ئىلاف فوئاد تاهير

من سابوونى بونخوشم

ئاگادار بن منالان

بو پاک کردنه وهى دهستان

ههروهها بو خوشووشتن

ئه وهى به کارم يىنى

بو ژيان زور پويستم

ميكروب ده كوژم بوتان

له پيش نان و له پاش نان

به كارديم بو جل شوشتن

رهنگه ميكروب نه يىنى

هيوای ژينم

محهمه د عهبدولكهريم رهزا

توى هه ماههنگى ژينم

بزه و خوشى و لای لایه

پیت نه وتوومه ماندوم

له تو فیربووم دایه گيان

توى ئهى دایه ی شیرينم

دایه دایه ی شیرينم

له يادت ناکه م دایه

شهوانه که راتره ندوم

زانست ره وشت بیری جوان

هيواو ئاواتی ژينم

سمۆره زۆر تينووی بوو، بازیدایه خواره وه. وتی "خۆزگه له نزیک ئهم داره وه کانیهک هه لده قولی، ئیتر پیویستی نه ده کرد وا دوور برۆم بۆ ئاوخواردنه وه. هاوړی نازانم بۆ ئاو هیئده پیوسته، نازانم بۆ ناتوانیین به بی ئاو بزین؟"

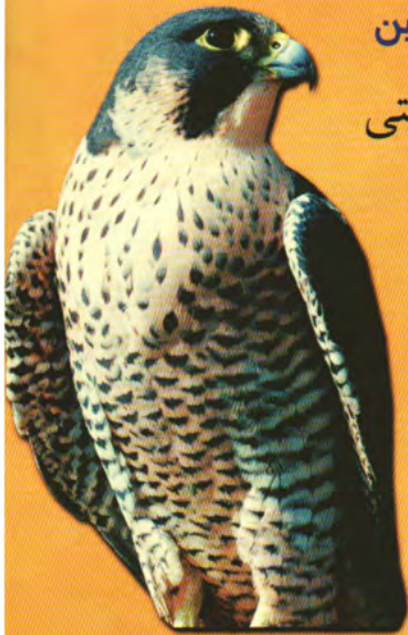
— ئی وایه، هیچ زینده وه ریک به بی ئاو ناتوانی بزنی. له سه ر زۆربه ی ئه ستیره کان ژیان نییه، له بهرئه وه ی ئاوی تیډا نییه. ئهم راستیانه گرنگی ئاومان بۆ ده رده خه ن. ئاو دوو له سه ر سیی پرووبه ری زه وی پیکدیئی. 70٪ له شی ئیمه ئاوه.

مروفت ده توانی ته نیا سی تا شه ش پوژ به بی ئاو بزنی. خو گه ر له شوینیکی زۆر گه رمیشدا بی، ئه وا له وانه یه ته نیا دوو پوژ بتوانی به بی ئاو بزنی. هه ریه ک له ئیمه پوژانه ده بیئت به لایه نی که مه وه دوو لیتر ئاو بخوینه وه. به شیکی زۆری ئه و ئاوه ی ده یخوینه وه. له ریگه ی میزو پیسای و ئاره قه وه له له شمان ده رده چیته ده ره وه.

ئاو له سووپانه وه یه کی به رده وامدایه. به هو ی گه رمی هه تا وه وه ئاو ده بیئت به هه لم، هه لمه که له ئاسماندا هه ور دروست ده کات. هه ور ده بیئت به به فرو باران و ته رزه. هه مان پیژه ی ئاو که بوو به هه لم، بۆ زه وی ده گه ریته وه. به شیکی تی که ل به ئاوی ده ریا و پرووبارو ئوقیانووسه کان ده بی و به شیکی تری زه وی هه لیده مژی. به لان ئهم ئاوه له ناو زه ویدا نامینیته وه، به لکو له ریگای ته قینه وه ی کانیا وه کاندایا جاریکی تر تی که ل به ئاوی سه ر زه وی ده بیته وه.

شه هین

شالا و ئه مین

ناسراو و به هیز و پر جووله ترین جوړه کانی هه لویه . بهر گه ی بر سیتی زور و تیربوونی ته و او ناگریت ، تا به ته مه ندا بچیت زووتر تووره ده بیت . له گهل ئه وه شدا ئه گهر به نه رمی مامه له ی له ته ک بگریت ، توانای فیربوون و مه شق پیکردنی هه یه . شه هین چهند رهنگیکی هه یه وه ک ساده رهش ، سهر رهشی سینگ و پشت سپی و رهش ، سوری سهر سپی ، ئه ر خه وانی بال ئالتونی لهش داپوشراوه به خالی سپی . شه هین بالنده یه کی کوچه ره ، له مانگی سپته مبه ر به ره و

شوینه گهرمه کان کوچه کات و له مانگی مارس و ئه پريلدا ده گهریته وه . قوناغی کر که وتن ده ست پیده کات ، نریکه ی (2-6) هیلکه ده کات و دایکه و باو که بو ماوه ی 6 ههفته به نوره له سهری هه لده نیشن . میه کانیاں له نیره گه وره تره . باشتترین جوړه کانی ئه وه یه که :

چاوی قاوه یی و گهردنی تیژ و دریژ و ریشی پرو ، قاچی کول و بالی دریژ و کلکی کول و په ری که م و نه رمییت .

زمانی بوق

چیمه ن که رکووکی

زمانی بوق مادده یه کی لینجی هه یه ، به ئاسانی ده توانی نیچیره که ی بگری و قووتی بدات . دواتر زمانی بوق پیچه وانه ی زمانی مروقه . چونکه زمانی بوق له پیشه وه گه یشته وه به یه ک ، زور به ئاسانی و به زووترین کات ده ری دینی و نیچیره که ی ده خوات .

روژیکي وه رزی پاییز بوو بایه کی نیمچه توندی ده هات ، سه گه
بچکوله ، رویشته دهره وه بو ئه وهی کولاره کهی بفرینی ، سه گه
بچکوله له گه ل کولاره کهیدا سه ره و بان و هه لدر غاری ده دا ،
هه ولی ده دا که کولاره کهی به ره و بان بفرینی ، له ناکاودا بایه کی
توند هه لی کردو کولاره کهی له گه ل خویدا برد .

سه گه بچکوله به غه مبارییه وه وتی : ته ماشا ، چ بایه کی
تونده ، کولاره کهی که وته سه ر داریک و گیری کرد .
سه گه بچکوله ته ماشای کولاره کهی کرد وتی : ئی خو
من ناتوانم برومه بان ئه م داره ، ئای ئیدی ناتوانم چیتر
کولاره کهم بفرینم .

سه گه بچکوله به ره و مال که وته ری و هه ندیک غه مبار
بوو ، بایه که گه لا کانی ده وری ئه وهی ئه جولانه وه ،
گه لا کان سور ، زهره ، سه وز و نارنجی بوون . سه گه
بچکوله له گه ل خویدا وتی : ئیستا یارییه کی دیکه ده کهم ،
گه لا کان له ئاسمان ئه گرمه وه ، به لام ئه مه کاریکی ئاسان
نه بوو ، وه کو بیرى لیده کرده وه .

له ناکاو شتیک به ره و رووی هات ، کاتیک ته ماشای
سه ره وهی کرد ، بینى شتیکى گه وره و ره ش له بان
سه ریه وه به ئاسماندا ده جولیته وه ، ئه وه گه لای دارنه بوو ،
چونکه گه وره تر بوو ، ئه ی ئه وه چی بوو ؟

ئەو شتە بەرەو خوار هات و هات ، كەوتە بان سەرى سەگە
بچكۆلە و بەردەم چاوى گرت . نایتوانى هیچ جیگایەك
ببینى ، گوێی لە دەنگیك بوو ، كە ئەى وت : زۆر زۆر باشە ،
كلأوه كەم وا لیڤهیه .

سه‌گه بچکۆله کلاوه‌که‌ی له‌سه‌ر ده‌رهاوردو دای به‌مام
که‌نغه‌ر ، مام که‌نغه‌ر وتی : سوپاست ده‌که‌م تو‌باشترین
کلاوی منت له‌ده‌ست با‌رزگار کرد . سه‌گه بچکۆله وتی :
من کاریکم ئه‌نجام نه‌داوه . مام که‌نغه‌ر وتی : خۆزگه
منیش بمتوانیایه ، کاریکت بو‌ئه‌نجام بده‌م .

سه گه بچکوله وتی: کولاره کهم که وتووته بان ئه و داره ،
 ئه توانی بوم بینیته خواره وه ؟ مام که نغهر وتی : ههلبهته ،
 ده توانم ، به ره و بان خوئی هه لداو کولاره کهی هاورده
 خواره وه . سه گه بچکوله وتی : ئای چهند خوشه ، من زور
 خوشحالم که کلا وه کهت که وته بان سه رم .

کۆلاره‌که‌ی سه‌گه‌ بچکۆله‌ جاريکی دی له‌ ئاسمان ده‌ستی
به‌ فرین کرد . سه‌گه‌ بچکۆله‌ وتی : زۆر سوپاس مام
که‌ نغهر . به‌ لام مام که‌ نغهر گوئی لی نه‌ بوو ، چونکه‌ دووهر
که‌ وت بوو .

وږنه کي چوله که

چيروک : له تيف هه لمهت

نيگار : فهره يدون هاوار

شه ويک له شه وان ، نواله به قه له ميکي
ره نگاوره نگ ، وينه ي دار توويه کي

کيشاو به بويه قاوه يي ، هيلانه چوله که يه کي له سهر دروست کرد. ئنجا چوله که يه کي
دايکانه و چوله که يه کي باوکانه ي له گهل دوو زهر نه قوته دا له ناو هيلانه که دا به
به قه له مه که ي نه خشانند .

نواله دواي ته واو بووني وينه که ماندوو بوو ، ويستي قه له م و دره خته که ي له سهر
ميزه که ي ته نيشت خويه وه دابني و بنوي . له پر چوله که دايکانه که بانگي له نواله کرد و
پي گوت :

کچوله ي جوان ، بهر له وه ي بنوي تفهنگي به لقي دره خته که وه هه لواسه .

نواله به سهر سورمانيني زوره وه به چوله که که ي گوت :

ئه ي چوله که ميهره بانه که ، تفهنگت بو چيبه ؟

چوله که که به زهر ده خنه يه که وه گوتي :

ئه ي خانمه بچکوله که زوو که ، زوو ، تفهنگيک به لقيکي نزیک هيلانه که مدا هه لواسه ،

ئه گهر تفهنگم نه بي به چي هيلانه که م و دره خته که و به چکه کانم و خوم له ته وري دار پر

و تا پري راو چيبه دلره قه کان پاري زم ... ؟

نە عنا

پەلکە نە عنا ، بۇ خۆشکردنى تامى خواردن و چاى ، بە کار دەھىنریت
کە بۇن و تامىكى خۆشى پى دەبەخشى . ھەروەھا بۇ ھیور کردنەوہى
حالەتى دەروونى و بەھیز کردنى گەدە باشەو ، ھەرسکردنى خواردن
ئاسان دە کات . ئاوى نە عنا بۇ ترپە و لیدانى دل پەسوودە . لە ھەمان
کاتدا نە عنا پەيوەندییە کى بەھیزی لە گەل دل و دەروون ، وە کو
ئەندامى ھەرس کردن ھەیە ، پاشان غەرغەرە بە ئاوى نە عنا بۇ
چاکیوونەوہى پوو کى ددان بەسوودە . دواچار ئارەقە لە جەستەى
مرۆف کەم دە کات و بۇنى دەم خۆش دە کات .

ئا : سازان

ئازیزان : ئایا دەزانن ؟

ئەو ئاوەى رۆژانە بە کارى دینن ، چۆن و بە چ شىوہیە ک
دەستمان دە کەوئى ؟ ئایا تیینیت کردووە ، کاتیک بە یانیان دەست و دەم و
چاوت دەشۆئى و ئاوە کەت کردۆتەوہ ، پاشان دانە کانت دەشۆیت و
قرە کەت شانە دە کەپت ، ئاوە کەش بى سوود دەروات ؟ بروانە ئە گەر
رۆژى دوو ملیون منداڵ بەم شىوہیە ئاوە بەفیرۆ بدەن ، ئەو کاتە دەزانى چەنى
ئاومان بەبى سوود دەروات . بۆیە دەبى خۆتان و ھاوړیکانتان فیربکەن ، ئەو
ئاوە بەفیرۆ نەدەن و دەستان پیوہى بىت .

دەمەوێ هەندی زانیاریتان دەربارەى زیرە کى میرووله بدەمى، بۆ ئەوێ ئێوێش
وێ کو ئەوان زیرە ک و ئازابن، چونکە ئە گەر بیر لە زیرە کى میرووله بکەینەو،

ئەواتووشى سەر سوورمان دەبین. ئازیزان: میرووله توانایە کى زۆرى هەیه بۆ دۆزینەوێ

رێگای ماله کەى، هەر چەند لێ دوور کەوێتەو. هەر وەها جوړە میرووله یە ک هەیه، لە چۆلەوانییه، ئەم جوړە

میرووله یە، رێگایە کى دوور و درێژ دەبرێ، بۆ پەیدا کردنى خۆراک، پاشان بە هەمان شوێنى خۆیدا بۆ

ماله کەى دە گەریتەو، بێ ئەوێ رێگای لى ون بێت، ئەمەش بەهوى پێه کانى کە وێ کو قیبلەنامە رێگای

دووورى پى نیشان دەدات.

میروولهى زیر و ئازا

داىکى مینا

دال بەرد بۆ شکاندنێ هیلکەى وشترمەل بە کار دینیت

هیلکەى وشترمەل لای دالى میسرى بە بە تامترین ژەم دادەنریت، بە لام گرتى

ئەوێه هیلکەى وشترمەل، تابلێ رەق و قایمە، تائەو رادەیهى کە سـیک

لەسەرى دانیشیت ناشکیت، لەمەوێ دال بە سەلیقەى خۆى بە دەنووکى بەرد

هەلە گرت و بە هیلکە کەیدا دەدات، ئەمەش بە جارىک ناییت، بە لکو دەبێ چەندین

جار پێدا بکیشیت، ئینجا دەشکیت. هیلکە یە کى وشترمەل هیندەى 24 هیلکە

و: هەورى عەبدوللا

مریشک دەبیت.

ٲاموژ گاري

ٲا نازه

ٲيگار : گوران

چي ده كه ٲٲٲ كاتي دلوٲيٲك مه ره كه ب له ده ست ده رژيٲه سه ر فهر شه كه ت ؟ ده بي فهر شه كه يه كه سه ر وشك ب كه يته وه ، دواي ٲه مه كه مي خوي ب كه سه ر ٲه شوٲنه ي مه ره كه به كه ي به سه ر دا رژاوه ، دواي ٲه شوٲنه ي به فله چه هه لگره ، ده بيٲن شوٲنه ي زور ترين مه ره كه بي بو خوي راكي شاوه ، ده تواني ٲه م كاره چه ندين جار دووباره ب كه يته وه ، دواي ٲه وه شوٲن مه ره كه به كه به ٲاو و سابون بشو و لي گه ري شوٲني مه ره كه به كه وشك بيته وه .

ٲامي ري كوٲيو ته ر له چوار پارچه ي سه ره كي بي كه اتوه و چه ند پارچه يه كي لاهه كي ...

پارچه سه ره كييه كان :

1 كه يس .

2 موٲته ر .

3 ماويٲ

(كه يس) ، گرٲگرٲن

ٲا ٲارچه ٲيوسته كان ي له ٲا ٲارچه ٲيوسته كان ي له ناو ٲه سنوو قه كو كراره ره كي ترين به شه كان ي ٲه م ٲامي ري به .

ٲا به ره

ديمان

نا خەيار جوتيار

كانى كچىكى رووخوشى زىتەلەيە ،
تەمەنى چوار سالانە ، بەنيازە ئەم سال
بچىتە باخچەى ساوايان ، ھەموو
پىستە كوردى و ەرهەبى و
ئىنگلىزىيە كانى لە بەرە .

خۆت بناسىنە ؟

كانى شەھاب شىخ تەيب .

مالتان لە كۆيە ؟

ئىمە لە شارى كۆيە دادەنەشەن .

پىشتەر لە كۆيە بوون ؟

ئىمە جاران لە بەغدا بووين ، باوكم گۆيزرايەو ە بو زانكۆي كۆيە ، ئىمەش لە
گەلى ھاتەن .

ئەي ئىو ە خەلكى كەركووك نەن ؟ با ! باوكم كەركووكىيە .

كانى تۆ ئارەزووت لە چىيە ؟ مەن وىنە دەكىشم و ەزەم لە كۆمپىوتەرە .

مەنلاى باو ە گۆرگۆرت دىو ە ؟ بەلى باوكم بۆم دەكرى .

کردستان مه مه مه

بہم وشہ کہ لہ نہم پنداندہ تہ واو بکہ؟

چاوی.....دهردینی.

چہم..... بی چہ قہل نابی .

چرای... بی شه‌وقه .

 دان کیشان و گیان..... *گوشهٔ گیان*

سال بهخۆزگهه به پار.

درؤ، چہم،
کیشان، مار
سال

A cartoon illustration of a young boy and a young girl sitting together and reading a book. The boy, on the left, has brown hair in a bowl cut, wears a yellow shirt, green pants, and blue shoes. The girl, on the right, has long red hair, wears a purple shirt, red pants, and red shoes. They are both smiling and looking at a blue book held between them. The background is a simple green and yellow pattern.

سپییه مه لا نییه، زه رده حاجی نییه، که سکه سه ید نییه

፬፻፭፻፱

سہری گہورہ ترہ لہ ورگی

کتابخانه

سٽي ياريڪهر و دوانزه سه يڪهر

بحث

له داری چیا، له مووی بزن، ئافه رین ژن

١٤٨٥

👁️ له ئاورىشم لووستره له بالنده خيراتره

هوليسنه

دوای ئه‌وه‌ی ئهم ناوه کوردییانه کویر ده که‌یته‌وه وشه‌یه کتان بو ده‌مینیت‌ه‌وه له شه‌ش پیتان

پیکهاتووه که به مانای ئیوه‌ی

وشه‌ی بزر ئا داستان

خوشه‌ویست دیت

سه‌ربه‌ست ، کوردنیا ، لاوه‌ند ،
هه‌لمه‌ت ، کارزان ، هاوړی ، هه‌ریز
توانا ، به‌ریز ، هیوا ، زانا ، دانا ،
کوټان ، شیخان ، په‌یوه‌ند ، لازو ،
هه‌ریم ، کاوه .

ک	و	ر	د	ن	ی	ا	م	ا	ن
ل	ا	و	ه	ن	د	ا	ن	ا	ا
ه	ک	ا	ر	ز	ا	ن	ک	ش	پ
ه	ه	ه	ت	ب	ه	ز	و	ی	ه
ن	ا	ه	و	ه	ی	ا	ف	ف	ی
م	و	ر	ا	ر	و	ن	ا	ا	و
ه	ر	ی	ن	ی	ا	ا	ن	ن	ه
ت	ی	ز	ا	ز	ل	ا	ز	و	ن
ک	ا	و	ه	ه	ه	ر	ی	م	د
س	ه	ر	ب	ه	س	ت	ا	ل	ن

خوشه‌ویسته‌کانم

کۆی ئهم پیت‌ه‌ بلاوانه ، ناوی گه‌لیه‌ ک له گه‌لیه‌ کانی

ناوچه‌ی هه‌ورامانمان ده‌ست‌ه‌ که‌وی ، که‌یه‌ که‌م پیتی (ز) .

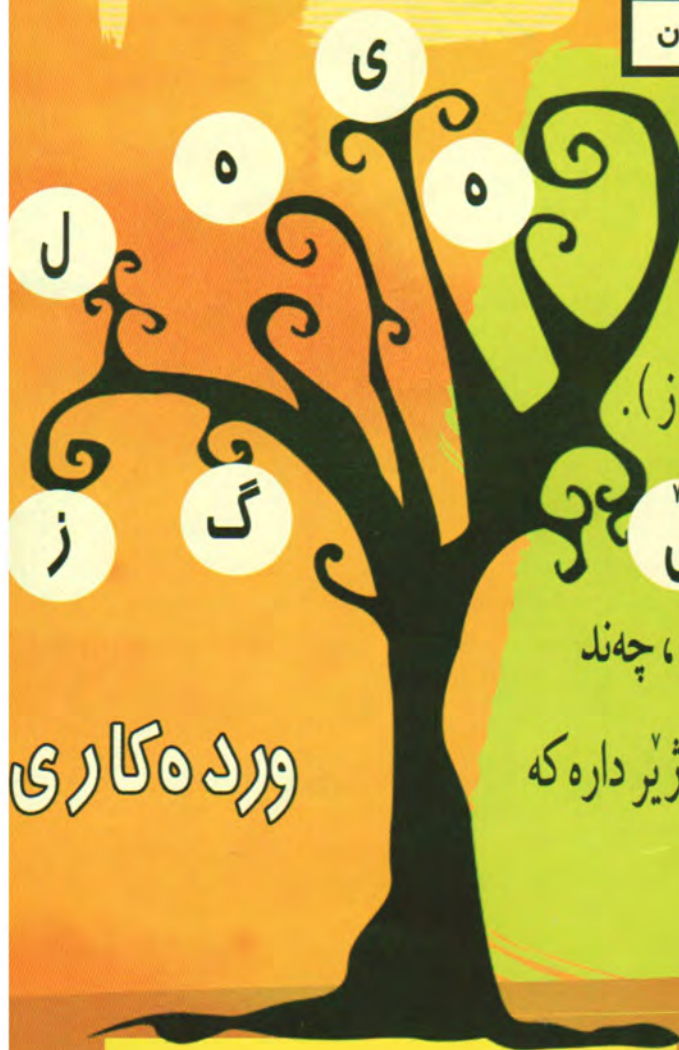
ئهم گه‌لیه‌ 15 کیلومه‌تر له خورماله‌وه دووره ،

سه‌ر به ئه‌حمه‌د ئاوايه . له نزیک سه‌رچاوه‌ی ئهم گه‌لیه‌ ، چهند

ئه‌شکه‌وتیک به‌دی ده‌کری ، گهرزانی‌ت ناوی چیه‌ له ژیر داره‌ که

ناوی بنووسه‌ له ناو لاکیشه‌ که

ئا فه‌رید زه‌نگنه

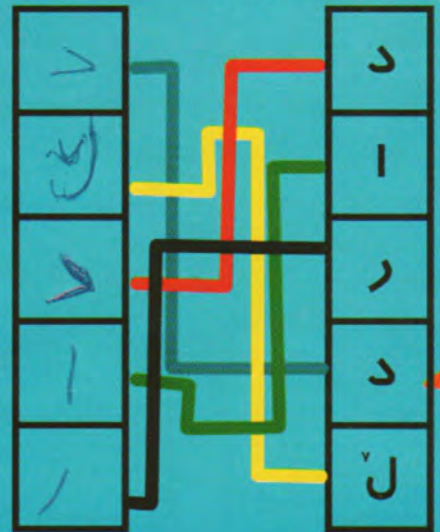

ورد‌ه‌کاری

میران جہمال - کانی شہیتان

1	4	5	3	6	2
2	4	6	4	5	1
5	1	2	6	4	3
3	6	4	1	2	5
6	5	3	2	1	3
4	2	1	5	3	6

٦٢

ناوی ته وای یونس ره ووفه ، خاوه نی
 سروودی نه ته وایی ئه ی ره قیبه ، نه گهر
 نه و پیتانه ی ستوونی یه که م به ریگه ی نه و
 هیلا نه بگه یه نیته ستوونه که ی به رانبر
 ناوه که یت به ستوونی لا ئا شکر ا ده یی ت .

وینہ بکیشہ

شاہ مال

تہجارت

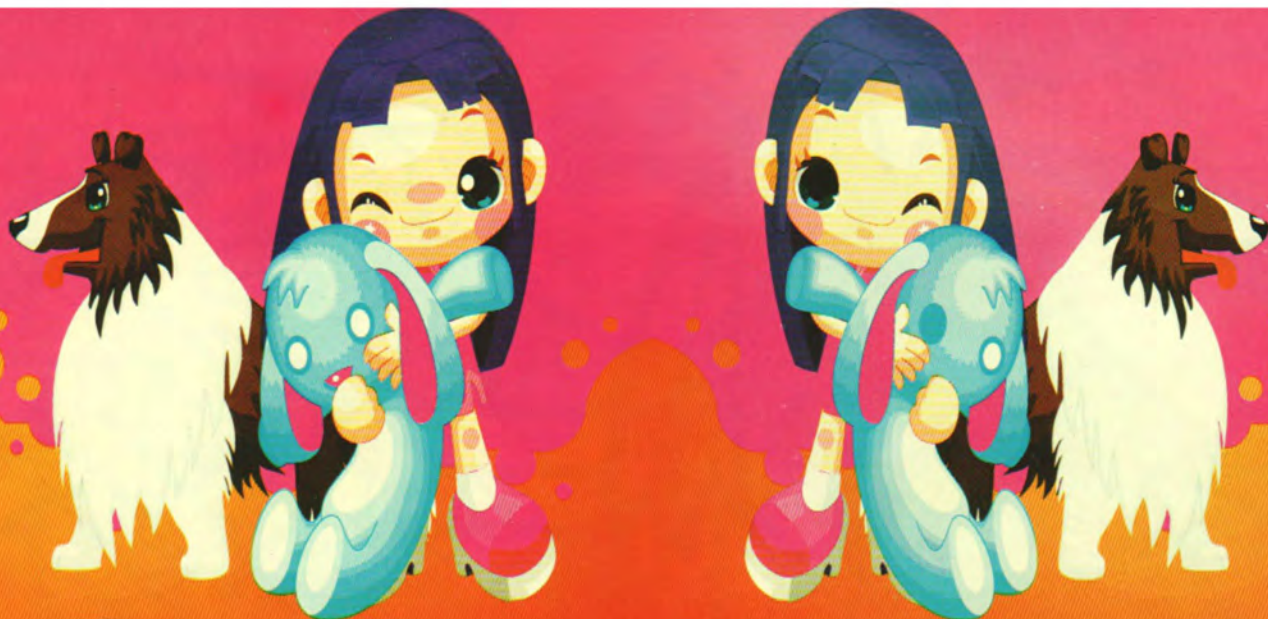
وینہ مکہ تہواو بک

بیر ہنگینہ

لہرین

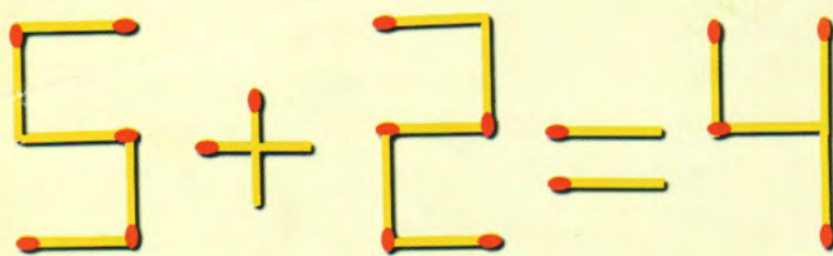
۱۰ جياوازي بدۆزۈرۈۋە

ئا ماكوان

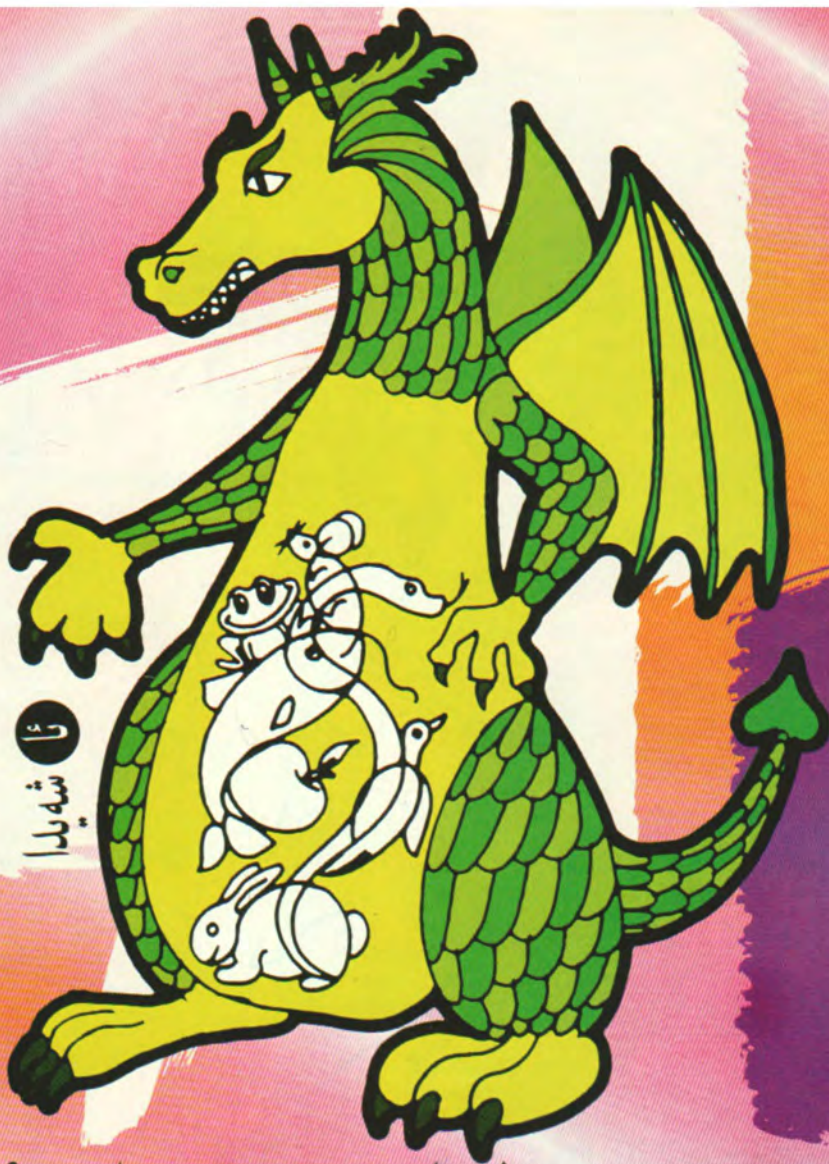
ئا ئاريان

سېھرى ئەم ئەسپە بدۆزۈرۈۋە و بازىنەيە كى بە دەوردا
بكىشە!

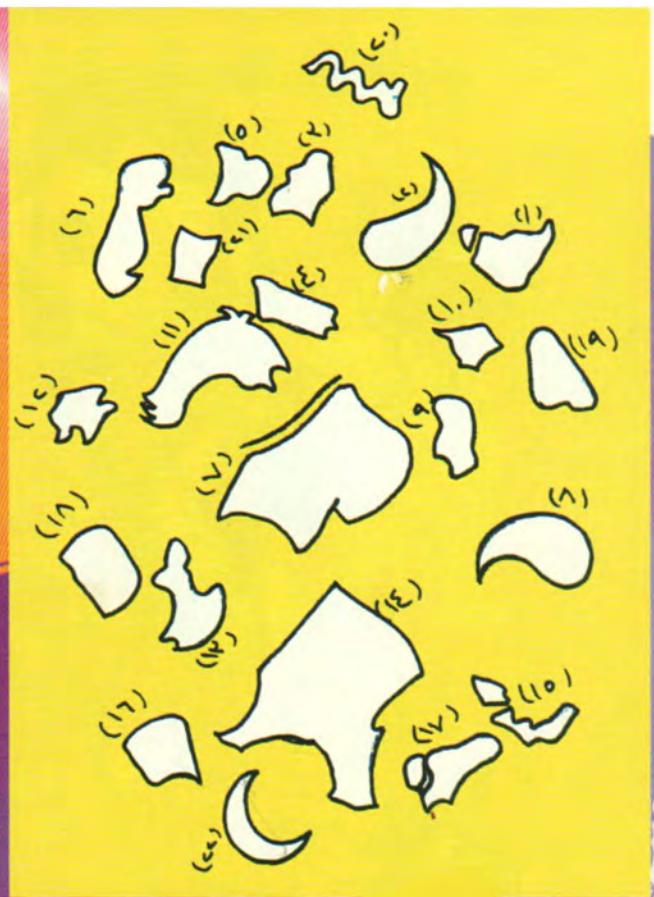
جېگور كى بە يەك دەنكە شقارتە بكة تا
ئەنجامى ھاو كېشە كە بكاتە 4.

ئا رۆژ دلير

ٲا شه ٲلدا

ٲهم هه ژدٲهاله چه ند جور شٲى خوار دووه ؟
مه وٲ شٲلى خوار دووه -

ٲارچه ى

ٲهم وٲنه ىه بدوژه وه

ٲا شىلان

ٲا سوانى

له ناو ٲهم بالنده و ٲه له وه رانه ته نىا ىه كىكىان گوشت خوړه ؟

ئەم گيانلەبەرانە بەرەو
مالەكەى خویان
بگەیهنە

كووره

شیر

شار

چۆلەكە

پشتیر

میر وولە

بیشه

مانگا

هیلانە

هەنگ

پیگەیهنە شارەزا نییە!

ئا شوانی

كەموكەیهك پیربکەرەو

دوو باوک و دوو کور دەچنە چیشخانەیهک بۆ نان خواردن ، سێ
قاپ خواردنیان بۆ دیت کەچی هەر یەكەو قاپیکى بەردەكەوی .

ناسکە محەمەد

ئا هەریم

ہاور بیانی

منالانی

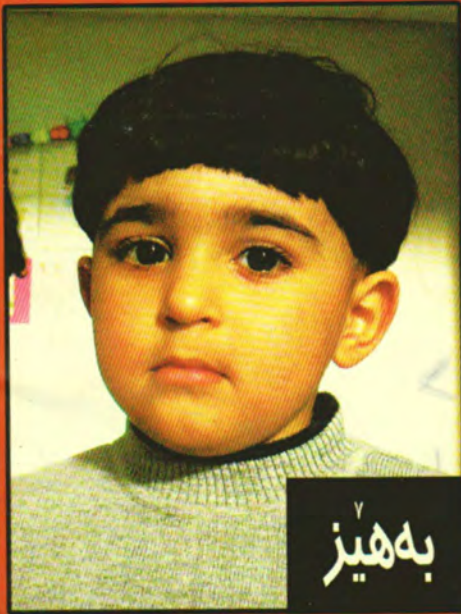
باوہ گور گور

بہ سوز

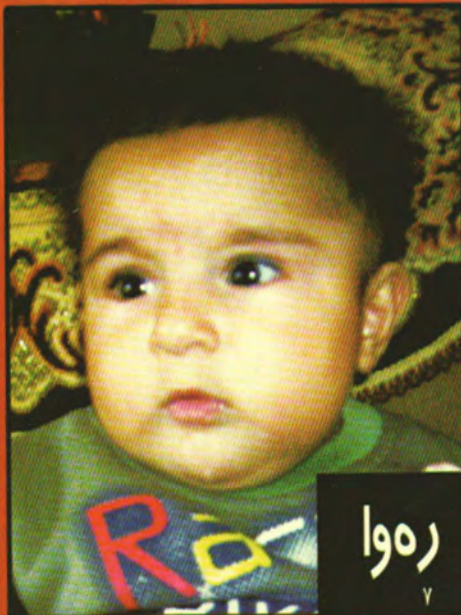
ہیرو

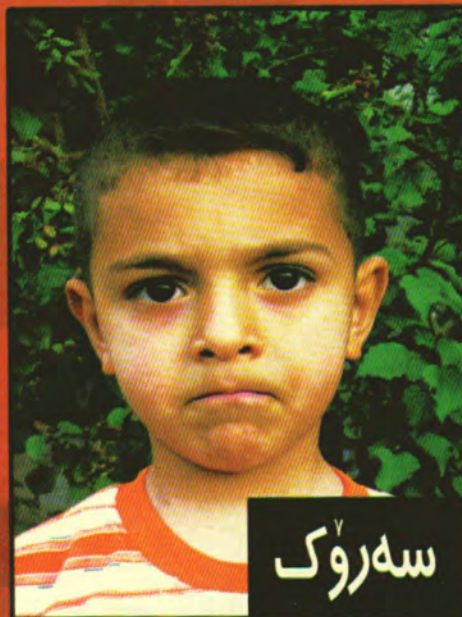
بہ ہیز

ساروس

رہوا

سہروک

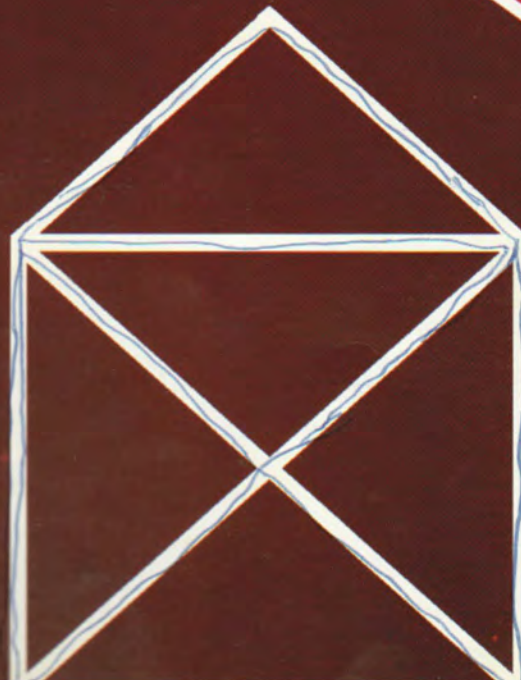

چیا سامان
12 سال

پروشه شه مال
4 سال

ټهم فورمه چيکه به
مهرچیک دووباره به سهر
هيله کاندانه نه گهره یته وه!

ښا
څښنده زاپر